

۱۴۹۵۹۸

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده معماری و شهرسازی
گروه آموزشی معماری منظر

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد معماری منظر

عنوان:

منظر مسکونی

(منظر در عرصه محلات مسکونی)

اساتید راهنما:

مهندس مهدی شیبانی
دکتر سید حسن تقوایی

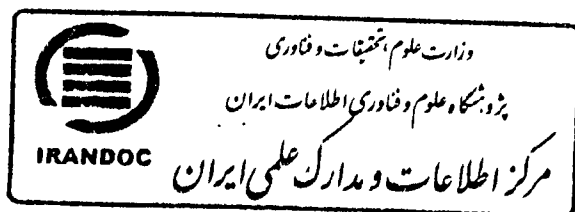
استاد مشاور:

دکتر فرزین فردانش

دانشجو:

رویا اصحابی جلادرانی

نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۸۸

۱۳۸۸ / ۱۰ / ۱۹

۱۴۹۴۶۸

نام خانوادگی: اصحابی جلادرانی

نام: رویا

دانشکده: معماری و شهرسازی

رشته تحصیلی و گرایش: معماری منظر

اساتید راهنما: مهندس مهدی شیبانی - دکتر سید حسن تقوایی

تاریخ فراغت از تحصیل: شهریور ۱۳۸۹

عنوان پایان نامه: منظر مسکونی (منظر در عرصه محلات مسکونی)

چکیده رساله

خانه، خصوصی‌ترین عرصه زندگی مردم است. پس از خانه، محله اولین عرصه حضور در اجتماع و آغازی بر گستره زندگی اجتماعی افراد در شهر می‌باشد و می‌تواند با اثرگذاری بر ذهن و خاطر ساکنین، آن‌ها را به داشتن حیاتی اجتماعی در کنار سایرین ترغیب کند و یا بالعکس، منجر به تضعیف حس آن‌ها نسبت به محله و حیات جمعی شود. بسیاری از محلات امروز ایران، عرصه حضور و تردد اتومبیل می‌باشند و حیات ساکنین را محدود به پیاده‌روهایی باریک و نامطلوب می‌کنند، از این رو از حیات اجتماعی لازم برخوردار نیستند.

یکی از دلایل رو به زوال گذاشتن حیات اجتماعی در محلات، عدم توجه به انسان و نیازهای او و به تبع آن، عدم توجه به طراحی محیط و منظر محلات با محوریت انسان می‌باشد. به عبارتی بسیاری از محلات با محوریت رفت و آمد و دسترسی صرف و نیز با سازمان‌دهی شطرنجی خود بیشتر در خدمت اتومبیل و جابه‌جایی او در سطح محله قرار می‌گیرند، تا پاسخ به نیازهای روانی و اجتماعی انسان. آنچه گفته شد، ضرورت انتخاب موضوع این پژوهش است. در این راستا، رساله حاضر، با بررسی و تبیین نقش طراحی منظر بر حیات محلات، به ارائه راهکارهایی در این زمینه، جهت تقویت حضور افراد و نیز بالا بردن کیفیت زندگی اجتماعی آن‌ها می‌پردازد. این رویکرد در برخی از دیدگاه‌های طراحی محلات امروزی در جهان کم و بیش دیده می‌شود. نکته قابل توجه آن‌جاست که در محلات سنتی نیز، این حیات اجتماعی به صورت واضح و به گونه‌ای غنی قابل مشاهده است و لذا بررسی این محلات در پژوهش حاضر ضروری می‌نماید.

در این پژوهش ساختار منظر مشتمل بر عناصر مصنوع و طبیعی معرفی می‌شود. این عناصر در کنار یکدیگر فضاهای مکث و حرکت را در محله شکل می‌دهند. ادراک ساکنین نیز بر اساس مجموعه این عناصر شکل می‌گیرد. بدین ترتیب احساساتی در آنان نسبت به محله ایجاد می‌شود که بر چگونگی رفتارهای آنان در محله بسیار اثرگذار است. بر این اساس با بررسی منظر محلات مختلف و مشاهده فعالیت‌ها و رفتارهایی گوناگون در عرصه آن‌ها، نتایجی در خصوص پاسخ به این پرسش که "محیط و منظر چگونه حضور ساکنین و تعاملات اجتماعی آنان را در عرصه خود تقویت می‌کند؟" به دست می‌آید. در همین راستا چند محله در این پژوهش برگزیده شده و از نظر ساختار منظر و نیز رفتارهای ساکنین مورد تحلیل قرار گرفته است. معیار انتخاب این محلات، وجود ارتباط بین حیات ساکنین و حیات منظر در آن‌ها بوده است. این بررسی‌ها اساس دستیابی به راهکارهای طراحی منظر در محلات را تشکیل می‌دهند.

بر این اساس، هدف از طراحی منظر محلات، تشویق ساکنین به حضور موثر در عرصه محله و ایجاد بستری مناسب برای شکل‌گیری فعالیت‌های متنوع فردی و جمعی آنان می‌باشد. وقوع فعالیت‌های غیرضروری ساکنین در عرصه محله به جای رفت و آمد صرف، رفته رفته مفهوم گذشته محله سنتی را در ذهن ساکنین بیدار و خاطره جمعی ایرانیان از محله را باز زنده‌سازی می‌کند. بدین ترتیب محله بستری برای حضور افراد از سنین مختلف می‌شود و هم‌چون دوستی صمیمی، همگام با زندگی آنان رشد می‌کند. این رشد و دگرگونی نه تنها در عرصه منظر محله و در تمامی عناصر آن محسوس است، بلکه در نمایشی که از گذر زندگی ساکنین عرضه می‌کند، نیز قابل درک است. بدین ترتیب صحنه محله در همزیستی با ساکنین به منصفه بروز می‌رسد.

تقدیم به خانواده‌ام که در واژه‌های من نمی‌گنجند.

تقدیم به همسر "امیر" که همراه همیشگی‌ام است.

با سپاس فراوان از جناب آقای مهندس شیبانی، دکتر تقوایی و دکتر فردانش که جز با راهنمایی‌های ارزنده ایشان، این رساله محقق نمی‌گردید،

و با صمیمانه‌ترین تشکرها از خواهرم نوشین
و دوستانم، لیلا الیاسی، ندا منفرد و الهام خوش‌بین.

فهرست اجمالی مطالب

- فصل اول: کلیات پژوهش ۱
- فصل دوم: مبانی نظری و تبیین رویکرد پژوهش ۸
- فصل سوم: تاثیر منظر بر رفتار در عرصه محله ۴۹
- فصل چهارم: بررسی نمونه‌های مرتبط با موضوع ۸۹
- فصل پنجم: راهکارهای طراحی منظر در عرصه محله ۱۲۵

فهرست تشریحی مطالب

تقدیم	أ
قدردانی	ب
چکیده	ج
فهرست اجمالی مطالب	د
فهرست تشریحی مطالب	ه
فهرست تصاویر	ط
فهرست جداول	ف
فهرست نمودار	ص

فصل اول: مبانی پژوهش

مقدمه	۱
۱-۱- تبیین و توضیح ضرورت موضوع	۳
۲-۱- هدف پژوهش	۴
۳-۱- پرسشهای بنیادین پژوهش	۵
۴-۱- روش پژوهش	۵
۵-۱- ساختار پژوهش	۶
۶-۱- نتایج پژوهش	۷

فصل دوم: مبانی نظری و تبیین رویکرد پژوهش

مقدمه	۸
۱-۲- رویکردها و مبانی معماری منظر	۱۰
۱-۱-۲- تعاریف معماری منظر	۱۰
۲-۱-۲- ارزش‌های غالب در معماری منظر	۱۱
۲-۲- تعاریف محله	۱۳
۱-۲-۲- مفاهیم کلیدی	۱۴
۲-۲-۲- واحد همسایگی	۱۶
۳-۲-۲- اجتماع محلی	۱۷

۱۸	۴-۲-۲- باهمستان
۲۰	۵-۲-۲- رابطه دوسویه خانه و محله
۲۲	۳-۲- رویکردهای طراحی محلات
۲۲	۱-۳-۲- محلات ایرانی
۲۲	۱-۱-۳-۲- محلات سنتی ایرانی
۲۹	۲-۱-۳-۲- تحولات محلات ایران
۳۱	۲-۳-۲- رویکردهای خردگرا و تجربه گرا در طراحی محلات
۳۱	۱-۲-۳-۲- رویکرد خردگرا
۳۴	۲-۲-۳-۲- رویکرد تجربه گرا
۴۰	۳-۳-۲- روند تکاملی نظریات
۴۲	۴-۳-۲- الگوهای شکل گرفته بر اساس نظریات تکاملی
۴۶	۵-۳-۲- اصول دیدگاه های متاخر طراحی محلات
۴۸	۴-۲- نتیجه گیری

فصل دوم: عناصر در عرصه محله

۴۹	مقدمه
۵۱	۱-۳- عوامل موثر بر منظر در عرصه محله
۵۱	۱-۱-۳- ساختار فضایی محله
۵۲	۱-۱-۱-۳- فضاهای باز محله
۵۴	۲-۱-۱-۳- سلسله مراتب فضایی
۵۵	۳-۱-۱-۳- حرکت
۵۷	۲-۱-۳- عناصر منظر در عرصه محله
۵۷	۱-۲-۱-۳- عناصر طبیعی
۶۳	۲-۲-۱-۳- عناصر مصنوع
۶۹	۳-۱-۳- کیفیات فضایی عناصر
۶۹	۱-۳-۱-۳- کیفیتهای عنصر
۷۱	۲-۳-۱-۳- کیفیتهای بین عناصر
۷۲	۳-۳-۱-۳- کیفیت رابطه عنصر خاص با دیگر عناصر
۷۶	۴-۱-۳- زمان و دگرگونی منظر محله

۷۹	۲-۳- ادراک و رفتار انسان در عرصه محله
۷۹	۱-۲-۳- کنشهای ذهنی میان ساکنین و منظر محله
۷۹	۱-۱-۲-۳- ادراک و تصویر ذهنی
۸۰	۲-۱-۲-۳- حس تعلق
۸۲	۲-۲-۳- واکنشهای عینی ساکنین در منظر محله
۸۲	۱-۲-۲-۳- انگیزه و نیاز
۸۲	۲-۲-۲-۳- فعالیت
۸۴	۳-۲-۲-۳- رفتار
۸۶	۳-۲-۳- تعامل مکان و رفتار در عرصه محله
۸۸	۳-۳- نتیجه گیری

فصل چهارم بررسی نمونه‌های مرتبط با موضوع

۸۹	مقدمه
۹۰	۱-۴- معرفی نمونه‌ها
۹۱	۲-۴- محله نارمک
۹۱	۱-۲-۴- ساختار فضایی محله
۹۶	۲-۲-۴- عناصر منظر
۹۹	۳-۲-۴- منظر در گذر زمان
۱۰۰	۳-۴- محله شهرآرا
۱۰۱	۱-۳-۴- ساختار فضایی محله
۱۰۷	۲-۳-۴- عناصر منظر
۱۰۹	۳-۳-۴- منظر در گذر زمان
۱۱۰	۴-۴- محله جلفای جدید (اصفهان)
۱۱۱	۱-۴-۴- ساختار فضایی محله
۱۱۴	۲-۴-۴- عناصر منظر
۱۱۷	۳-۴-۴- منظر در گذر زمان
۱۱۸	۵-۴- مقایسه تطبیقی نمونه‌ها
۱۲۴	۶-۴- نتیجه گیری

مقدمه	۱۲۵
۱-۵- ملاحظات طراحی شبکه فضایی محله	۱۲۷
۱-۱-۵- راهکارهای طراحی فضاهای باز محله	۱۲۸
۱-۱-۱-۵- کانون‌ها و گره‌های محله	۱۲۸
۱-۱-۲-۵- مسیرها	۱۲۹
۱-۱-۳-۵- لبه‌ها	۱۵۱
۲-۱-۵- راهکارهای طراحی سلسله مراتب فضایی	۱۵۲
۳-۱-۵- راهکارهای عملکردی طراحی منظر محله	۱۵۳
۲-۵- ملاحظات در کاربرد عناصر منظر	۱۵۵
۱-۲-۵- راهکارهایی در کاربرد عناصر طبیعی	۱۵۵
۲-۲-۵- راهکارهایی در طراحی عناصر مصنوع	۱۵۷
۱-۲-۲-۵- کفسازی	۱۵۸
۲-۲-۲-۵- میلان	۱۶۰
۳-۲-۵- راهکارهای اقلیمی در کاربرد عناصر	۱۶۲
۳-۵- ملاحظات طراحی منظر محله در بستر زمان	۱۶۴
۴-۵- ملاحظات برای ایجاد حس مکان	۱۶۷
۱-۴-۵- غنای حسی	۱۶۷
۲-۴-۵- امنیت	۱۶۸
۳-۴-۵- خوانایی	۱۷۱
۴-۴-۵- سرزندگی	۱۷۲
۵-۴-۵- حس تعلق	۱۷۴
۵-۵- نتیجه‌گیری	۱۷۷
منابع و مأخذ فارسی	۱۸۴
منابع و مأخذ لاتین	۱۸۷

فهرست تصاویر

- تصویر ۱-۲: معماری و منظر و ابعاد متنوع اجتماعی و ادراکی در تعریف محله ۱۳
- تصویر ۲-۲: ابعاد محیطی محله، لندن ۱۴
- تصویر ۳-۲: مرکز محله جلفا ۱۷
- تصویر ۴-۲: حضور و نقش آفرینی شهروندان و تمرکز فعالیت‌های عمومی در مرکز محلات ۱۷
- تصویر ۵-۲: محله با نقش کارکردی ویژه ۱۸
- تصویر ۶-۲: محله با جوی خاص، نارمک، تهران ۱۸
- تصویر ۷-۲: محله با جوی خاص، گذر خواجه عابد، جلفا، اصفهان ۱۸
- تصویر ۸-۲: تعامل اجتماعی و ارتباط متقابل اهالی، جلفا، اصفهان ۱۹
- تصویر ۹-۲: شبکه‌های اجتماعی واحد همسایگی، وین، اتریش ۲۰
- تصویر ۱۰-۲: ارتباط میان عرصه خصوصی و عرصه عمومی پیرامون، لندن ۲۰
- تصویر ۱۱-۲: پیوستگی محلات بافت کهن یزد به وسیله سلسله مراتب فضایی ۲۳
- تصویر ۱۲-۲: سلسله مراتب و نظام محله‌ای در بافت تاریخی یزد ۲۴
- تصویر ۱۳-۲: ارتباط خانه با گذر و بافت محله در یزد ۲۴
- تصویر ۱۴-۲: بن بست در بافت تاریخی یزد، آخرین فضا در سلسله مراتب فضایی ۲۵
- تصویر ۱۵-۲: حضور زنان و کودکان در عرصه محله، گذر خواجه عابد، محله جلفا، اصفهان ۲۵
- تصویر ۱۶-۲: کوچه و گذر، نایین ۲۶
- تصویر ۱۷-۲: الگوی محله در شهر کهن ۲۶
- تصویر ۱۸-۲: میدان جلفای اصفهان، نمونه مرکز محله به صورت میدانچه ۲۶
- تصویر ۱۹-۲: مراسم سوگواری سیدالشهدا، مراسم نخلبندی، یزد ۲۷
- تصویر ۲۰-۲: تعامل اجتماعی اهالی، محله جلفا، اصفهان ۲۸
- تصویر ۲۱-۲: شهرک شوشتر نو، واحد همسایگی در سطح ۳۰
- تصویر ۲۲-۲: شهرک شوشتر نو، واحد همسایگی در سطح ۳۰
- تصویر ۲۳-۲: مجموعه مسکونی فرهنگیان، تهران ۳۰
- تصویر ۲۴-۲: مجموعه اکباتان، مسکن انبوه در تهران ۳۰
- تصویر ۲۵-۲: توجه به نخبه‌گرایی در دیدگاه خردگرا، طرح SOM برای شهرهای معاصر ۳۲
- تصویر ۲۶-۲: تهران، محله دربان نو، دهه ۵۰ شمسی، نمونه‌ای از ردیف‌های شهری موازی در تهران ۳۲

- تصویر ۲-۲۷: مدل مفهومی لوکوربوزیه برای محله ۲۳
- تصویر ۲-۲۸: مجموعه مسکونی مارسی لوکوربوزیه ۲۳
- تصویر ۲-۲۹: توجه به توده بیش از فضا در مدل‌های لوکوربوزیه ۲۴
- تصویر ۲-۳۰: پلان محله رادبرن در نیوجرسی ۲۵
- تصویر ۲-۳۱: واحد همسایگی در محله رادبرن ۲۶
- تصویر ۲-۳۲: فضاهای باز بزرگ محله رادبرن در پیوستگی با دسترسی پیاده، نیوجرسی ۲۶
- تصویر ۲-۳۳: محیط‌های ایمن برای بازی بچه‌ها در رادبرن ۲۷
- تصویر ۲-۳۴: محله رادبرن، استفاده از زیر گذرها و تفکیک حرکت پیاده در محله ۲۷
- تصویر ۲-۳۵: نقد زندگی صنعتی و تاکید بر زیبایی و سلامت عمومی باغشهر در یک روزنامه ۲۹
- تصویر ۲-۳۶: فضاهای سبز وسیع در ترکیب با پیاده‌رو ۲۹
- تصویر ۲-۳۷: ایجاد فضای سازگار با پیاده شهری ۲۹
- تصویر ۲-۳۸: تاکید بر تقلیل دسترسی ماشین و استفاده از دوچرخه، آمستردام، هلند ۴۳
- تصویر ۲-۳۹: تاکید بر خیابان به‌عنوان فضای زندگی ۴۴
- تصویر ۳-۱: ساختار فضایی و نفوذپذیری محله، محله چهارسو، لارقدیم ۵۱
- تصویر ۳-۲: نفوذپذیری بصری در منظر محله، گذر خواجه عابد، اصفهان ۵۲
- تصویر ۳-۳: میدان‌های محلی در نقش نقاط کانونی محله، نارمک، تهران ۵۳
- تصویر ۳-۴: تاثیر مسیر در سازمان فضایی، نارمک، تهران ۵۳
- تصویر ۳-۵: تاثیر پله در مسیر، ماسوله ۵۳
- تصویر ۳-۶: حرکت در فضای محله و تناسب ادراک و سرعت حرکت، گذر خواجه عابد، اصفهان ۵۵
- تصویر ۳-۷: دیدهای پی‌درپی، گذر خواجه عابد، اصفهان ۵۶
- تصویر ۳-۸: کیفیات فضایی مختلف در مسیر حرکت ۵۷
- تصویر ۳-۹: تاثیرگذاری توپوگرافی و جنس زمین در منظر، ماسوله ۵۸
- تصویر ۳-۱۰: تلطیف منظر محله با پوشش گیاهی، یوسف آباد، تهران ۵۸
- تصویر ۳-۱۱: تاثیرگذاری شکل و تراکم درختان برگ‌ریز در منظر محلات، بلوار فردوس، غرب تهران ۵۹
- تصویر ۳-۱۲: استفاده از بوته‌های گیاهی برای تفکیک و تعیین حدود و مرزبندی ۵۹
- تصویر ۳-۱۳: استفاده از بوته‌ها برای تاکید بر مسیر و لبه‌ها ۵۹
- تصویر ۳-۱۴: استفاده از گل‌ها در منظر ۶۰
- تصویر ۳-۱۵: استفاده از گیاهان بالارونده در پوشش ساختمان‌ها و نمای آن‌ها، هلند ۶۰

- تصویر ۳-۱۶: پوشش گیاهی سطحی در محله، محله جلفا، اصفهان ۶۱
- تصویر ۳-۱۷: استفاده از آب برای ایجاد تمرکز، میدان سنگتراش‌ها، اصفهان ۶۱
- تصویر ۳-۱۸: استفاده از آب در تاکید بر حرکت، مادی فرشادی، اصفهان ۶۲
- تصویر ۳-۱۹: تاثیر لبه آب (مادی) بر ساختار فضایی محله، اصفهان ۶۲
- تصویر ۳-۲۰: ایجاد بدنه‌ای طبیعی به کمک درختان، محله‌ای در هلند ۶۲
- تصویر ۳-۲۱: ایجاد یک سقف طبیعی به کمک توده متراکم درختان پهن‌برگ، محله جلفا، اصفهان ۶۳
- تصویر ۳-۲۲: تاثیر پرندگان بر دستور زبان منظر ۶۳
- تصویر ۳-۲۳: استفاده از کفسازی برای کنترل سرعت و مشخص کردن عرصه ورودی خانه‌ها، محله جلفا، اصفهان ۶۴
- تصویر ۳-۲۴: کیفیت و جاذبه بصری کفسازی ۶۴
- تصویر ۳-۲۵: کیفیت و جاذبه بصری کفسازی ۶۵
- تصویر ۳-۲۶: تعریف فضاها به واسطه جداره اینیه، حصاردوبلین ۶۵
- تصویر ۳-۲۷: جداره صلب در حکم یک مجموعه، ونک پارک، تهران ۶۵
- تصویر ۳-۲۸: جداره متخلخل با نفوذپذیری بصری، کوی مهر، تهران ۶۶
- تصویر ۳-۲۹: استفاده از سازه سبک و پوشش گیاهی به‌عنوان سقف معبر، خیابان نظر غربی، اصفهان ۶۶
- تصویر ۳-۳۰: نمونه مبلمان شهری، ژاپن ۶۷
- تصویر ۳-۳۱: تقویت تعامل و رفتار اجتماعی به‌واسطه مبلمان، محله جلفا، اصفهان ۶۸
- تصویر ۳-۳۲: تاثیر توامان رفتارهای انسانی و عناصر بر منظر محله، نارمک، تهران ۶۸
- تصویر ۳-۳۳: شدت ۷۰
- تصویر ۳-۳۴: تنش ۷۰
- تصویر ۳-۳۵: نقش انگیزی ۷۰
- تصویر ۳-۳۶: تقارن ۷۱
- تصویر ۳-۳۷: تفوق ۷۱
- تصویر ۳-۳۸: مزیت ۷۲
- تصویر ۳-۳۹: تاکید ۷۳
- تصویر ۳-۴۰: محصوریت ۷۳
- تصویر ۳-۴۱: درجات مختلف محصوریت ۷۴
- تصویر ۳-۴۲: گشادگی ۷۴
- تصویر ۳-۴۳: توالی ۷۵

- تصویر ۲-۴۴: منظر متفاوت میدان در فصول مختلف ۷۶
- تصویر ۲-۴۵: تغییرات منظر در ساعات مختلف شبانه‌روز، سنگتراش‌ها، اصفهان ۷۷
- تصویر ۲-۴۶: تغییرات منظر در ساعات مختلف شبانه‌روز، جلفا، اصفهان ۷۷
- تصویر ۲-۴۷: تحولات ناشی از مرمت منظر، محله جلفا قبل و بعد از بازسازی گذر، اصفهان ۷۸
- تصویر ۲-۴۸: افزایش حس تعلق خاطر به‌وسیله تعامل سهل‌تر محله با فرد ۸۱
- تصویر ۲-۴۹: فعالیت‌های ضروری و انتخابی در فضا ۸۳
- تصویر ۲-۵۰: فعالیت اجتماعی در فضا ۸۳
- تصویر ۲-۵۱: ارتباط مستمر و متقابل بین نیاز، فعالیت و عملکرد در منظر محله، محله شهر آرا، تهران ۸۴
- تصویر ۲-۵۲: تاثیر فرهنگ بر شکل‌گیری رفتار اجتماعی، شهرری ۸۵
- تصویر ۲-۵۳: تاثیر فرهنگ بر شکل‌گیری رفتار اجتماعی، آمستردام ۸۵
- تصویر ۲-۵۴: روابط و مناسبات اجتماعی به‌عنوان جزئی از محله، نارمک، تهران ۸۶
- تصویر ۴-۱: پلان شهری کوی نارمک، تعریف واحدهای خرد همسایگی در سطح ۹۱
- تصویر ۴-۲: سلسله مراتب در میدانهای نارمک ۹۲
- تصویر ۴-۳: میدان تجمع‌پذیر با عنصر مرکزی آبنا ۹۳
- تصویر ۴-۴: کاهش تجمع در میدانی با درختانی در مرکز ۹۳
- تصویر ۴-۵: فعالیت‌های ایستا در میدان‌های تجمع‌گریز ۹۴
- تصویر ۴-۶: جذب گروه‌های مختلف ۹۴
- تصویر ۴-۷: نشستن گروهی در لبه‌ها ۹۴
- تصویر ۴-۸: بازی کردن کودکان در میدان‌ها ۹۵
- تصویر ۴-۹: استفاده کودکان از همه تجهیزات برای بازی ۹۵
- تصویر ۴-۱۰: یکنواختی پیاده‌روها و عدم برخورداری از مبلمان مناسب ۹۵
- تصویر ۴-۱۱: نگهداری ناکافی از سطوح وسیع پوشش‌های سطحی سبز ۹۶
- تصویر ۴-۱۲: عناصر مصنوع، تجهیزات ورزشی ۹۷
- تصویر ۴-۱۳: عناصر مصنوع، وسایل بازی کودکان ۹۷
- تصویر ۴-۱۴: عدم امکان نشستن گروهی روی نیمکت‌ها ۹۷
- تصویر ۴-۱۵: پایه‌های چراغ‌های بلند در محدوده دید ناظر ۹۸
- تصویر ۴-۱۶: لبه میدان با جدول و ردیف درختان ۹۸
- تصویر ۴-۱۷: لبه میدان با باغچه و نیمکت ۹۸

- تصویر ۴-۱۸: پوشش گیاهی به‌عنوان شاخص هویت محله شهرآرا..... ۱۰۰
- تصویر ۴-۱۹: پوشش گیاهی خطی کنار مسیرها..... ۱۰۰
- تصویر ۴-۲۰: محدوده مورد بررسی در محله شهرآرا و لبه‌های آن..... ۱۰۰
- تصویر ۴-۲۱: ساختار فضایی محدوده مورد بررسی در محله شهر آرا..... ۱۰۱
- تصویر ۴-۲۲: عرصه‌های حضور افراد مسن و کودکان..... ۱۰۲
- تصویر ۴-۲۳: حضور مادران پیرامون زمین بازی..... ۱۰۲
- تصویر ۴-۲۴: حضور جوانان اطراف میز پینگ پونگ..... ۱۰۲
- تصویر ۴-۲۵: فضاهای دارای درجه مناسبی از خلوت برای تعاملات اجتماعی گروه‌های خاص..... ۱۰۲
- تصویر ۴-۲۶: فعالیت‌های مختلف موجود در لبه..... ۱۰۳
- تصویر ۴-۲۷: تفکیک سواره از پیاده در مسیر اصلی..... ۱۰۳
- تصویر ۴-۲۸: مسیر نیمه‌عمومی خیابان گل‌سرا..... ۱۰۴
- تصویر ۴-۲۹: کوچه‌ها دارای فضای سبز خطی در جبهه شمالی..... ۱۰۴
- تصویر ۴-۳۰: نبود امکاناتی برای وقوع فعالیت‌های انتخابی در کوچه‌ها..... ۱۰۵
- تصویر ۴-۳۱: بازی کودکان به جهت عبور کم سواره و عرض زیاد مسیر..... ۱۰۵
- تصویر ۴-۳۲: عدم طراحی پیاده‌رو در کنار فضای سبز..... ۱۰۵
- تصویر ۴-۳۳: عدم وجود مسیر پیاده..... ۱۰۶
- تصویر ۴-۳۴: تصرف مسیر پیاده توسط سواره..... ۱۰۶
- تصویر ۴-۳۵: وجود حصارهایی بلند به‌عنوان نشانه‌هایی از عدم امنیت..... ۱۰۶
- تصویر ۴-۳۶: ایجاد قهوه‌خانه‌ای محلی در فضای سبز مسیرها..... ۱۰۷
- تصویر ۴-۳۷: فضای سبز مسیرها در ترکیب با کاربری‌هایی نظیر نانوايي..... ۱۰۷
- تصویر ۴-۳۸: ایجاد تنوع با کاشت گیاهان گل‌دار توسط ساکنین..... ۱۰۸
- تصویر ۴-۳۹: عناصر مصنوع عامل تشویق به حضور انسان..... ۱۰۸
- تصویر ۴-۴۰: استفاده از مبلمان مناسب در پارک محله..... ۱۰۸
- تصویر ۴-۴۱: به‌کارگیری مبلمان نامناسب در مسیرها..... ۱۰۸
- تصویر ۴-۴۲: کف‌سازی یکنواخت در کوچه‌ها..... ۱۰۹
- تصویر ۴-۴۳: جلفای جدید و محدوده مورد بررسی..... ۱۱۰
- تصویر ۴-۴۴: گذر خواجه عابد، مسیر اصلی محله جلفا..... ۱۱۰
- تصویر ۴-۴۵: ارتباط تنگاتنگ گذر با منظر مادی..... ۱۱۱

- تصویر ۴-۴۶: گذری خاطره‌انگیز ۱۱۱
- تصویر ۴-۴۷: تنگی و گشادگی در گذر ۱۱۱
- تصویر ۴-۴۸: فعالیت‌های پویای انسانی در گذر اصلی محله ۱۱۲
- تصویر ۴-۴۹: حضور نالمندان در عرصه محله ۱۱۲
- تصویر ۴-۵۰: تنوع فعالیت‌های انتخابی جاری در محله ۱۱۳
- تصویر ۴-۵۱: بافت خاص کفسازی با اولویت پیاده ۱۱۳
- تصویر ۴-۵۲: توقف ماشین‌ها در گشادگی‌های گذر ۱۱۳
- تصویر ۴-۵۳: ارتفاع و تراکم مناسب درختان، عاملی برای تشویق حضور انسان ۱۱۴
- تصویر ۴-۵۴: کمبود مبلمان برای نشستن ۱۱۵
- تصویر ۴-۵۵: حمل صندلی به دلیل کمبود فضای نشستن ۱۱۵
- تصویر ۴-۵۶: عناصر مصنوع در میدانچه چهار سوق ۱۱۵
- تصویر ۴-۵۷: حیات شبانه در میدانچه چهار سوق ۱۱۵
- تصویر ۴-۵۸: کفسازی متنوع، عاملی جهت تنوع فضایی ۱۱۶
- تصویر ۴-۵۹: محصوریت فضاها توسط عناصر طبیعی و مصنوع، عاملی برای تعدیل شرایط محیطی ۱۱۶
- تصویر ۴-۶۰: وجود سقف‌های مصنوع، عاملی برای ایجاد سایه ۱۱۶
- تصویر ۴-۶۱: منظر گذر خواجه عابد در شب ۱۱۷
- تصویر ۴-۶۲: ساختار فضایی به ترتیب در جلفا، نارمک و شهرآرا ۱۱۹
- تصویر ۴-۶۳: عناصر منظر به ترتیب در جلفا، نارمک و شهرآرا ۱۲۱
- تصویر ۵-۱: مرکز محله؛ بزرگترین فضای تعامل اجتماعی محله در ترکیب با کاربری‌های تجاری و مذهبی آن ۱۲۹
- تصویر ۵-۲: میدانچه محله؛ فضایی یکپارچه ۱۳۰
- تصویر ۵-۳: میدانچه محلی؛ محل بروز فعالیت‌های متنوع در محله ۱۳۱
- تصویر ۵-۴: اشکال مختلفی از نشستن ۱۳۲
- تصویر ۵-۵: زندگی شبانه میدانچه محله ۱۳۳
- تصویر ۵-۶: تعریف گره‌های کوچک با مرزهایی نرم و یا تغییر کفسازی ۱۳۴
- تصویر ۵-۷: گره کوچک همسایگی، فضایی متعلق به چند همسایه ۱۳۴
- تصویر ۵-۸: گره کوچک همسایگی، فضایی صمیمانه و کوچک ۱۳۵
- تصویر ۵-۹: گره کوچک همسایگی، دربرگیرنده ورودی‌های چند همسایه ۱۳۵
- تصویر ۵-۱۰: ورودی‌ها، فضاهایی برای اعمال رنگ تعلق ساکنین ۱۳۶

- تصویر ۵-۱۱: سلسله مراتب گره‌های محلی ۱۳۶
- تصویر ۵-۱۲: جیکوبز می‌گوید: "بچه‌ها در خیابان بازی می‌کنند، چون دوست دارند در خیابان بازی کنند" ۱۳۷
- تصویر ۵-۱۳: فضاهای بازی کودکان؛ فضاهایی سلسله مراتبی در سطح محله ۱۳۷
- تصویر ۵-۱۴: فضایی مجهز به وسایل و عناصری برای بازی کودکان ۱۳۸
- تصویر ۵-۱۵: تأکید بر تغییر مرتبه مسیر با استفاده از درخت ۱۴۰
- تصویر ۵-۱۶: تأکید بر پیاده‌رو با تغییر کفسازی ۱۴۱
- تصویر ۵-۱۷: استفاده از عناصر شکننده برای تعدیل اثر جداره‌های بلند ۱۴۲
- تصویر ۵-۱۸: پیاده‌روی دارای تنوع فضایی ۱۴۲
- تصویر ۵-۱۹: پیاده‌رو، با امکان پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری ۱۴۳
- تصویر ۵-۲۰: گره کوچکی در پیاده‌رو برای مکثی کوتاه ۱۴۳
- تصویر ۵-۲۱: فضای کوچکی در پیاده‌رو برای مکثی کوتاه ۱۴۴
- تصویر ۵-۲۲: پیاده‌رو؛ محل رفت و آمد و فعالیت ساکنین یک همسایگی ۱۴۵
- تصویر ۵-۲۳: تأکید بر تغییر مرتبه مسیر ۱۴۶
- تصویر ۵-۲۴: ادامه کف‌سازی پیاده‌رو در محل تقاطع و استفاده از درخت برای جلب توجه سواره ۱۴۶
- تصویر ۵-۲۵: شاخص شدن محل عبور پیاده با درختان و اندکی اختلاف سطح ۱۴۶
- تصویر ۵-۲۶: تقاطع پیاده‌رو و سواره‌رو ۱۴۷
- تصویر ۵-۲۷: کاهش سرعت اتومبیل با ایجاد پیچ و خم در مسیرهای فرعی محله ۱۴۷
- تصویر ۵-۲۸: کاهش آلودگی صوتی با استفاده از عناصر منظر ۱۴۸
- تصویر ۵-۲۹: استفاده از اصل وونرف، محله‌ای در هلند ۱۴۹
- تصویر ۵-۳۰: استفاده از اصل وونرف، محل‌های در هلند ۱۴۹
- تصویر ۵-۳۱: ادراک فرد در حال حرکت از مسیر، گره و نشانه ۱۵۰
- تصویر ۵-۳۲: تأکید بر مسیر حرکت با لبه‌ای خطی از گیاهان ۱۵۱
- تصویر ۵-۳۳: عدم دسترسی فیزیکی در عین دسترسی نسبی بصری ۱۵۵
- تصویر ۵-۳۴: تغییر ابعاد گیاه در طول دوران رشد ۱۵۶
- تصویر ۵-۳۵: تغییر جنس مصالح برای تشدید تغییر در کاربری ۱۵۹
- تصویر ۵-۳۶: تأکید بر الگوی کاربری‌ها و نیز تغییرات فضاها با کف‌سازی ۱۵۹
- تصویر ۵-۳۷: انواع مبلمان در فضای مکث ۱۶۰
- تصویر ۵-۳۸: مبلمانی چند عملکردی در گره همسایگی ۱۶۱

- تصویر ۵-۳۹: میلمانی دارای عملکرد چندگانه ۱۶۱
- تصویر ۵-۴۰: استفاده از درختان خزان‌پذیر و بهره‌مندی از آفتاب در فصول سرد و سایه در فصول گرم ۱۶۲
- تصویر ۵-۴۱: میدان محله، عرصه‌ای برای سیالیت فعالیت‌ها در شبکه‌های زمانی، صبح یک روز تابستانی ۱۶۵
- تصویر ۵-۴۲: میدان محله، عرصه‌ای برای سیالیت فعالیت‌ها در شبکه‌های زمانی، صبح یک روز زمستانی ۱۶۵
- تصویر ۵-۴۳: میدان محله، عرصه‌ای برای سیالیت فعالیت‌ها در شبکه‌های زمانی، غروب یک روز تابستانی ۱۶۵
- تصویر ۵-۴۴: تاکید بر مسیر با نورپردازی خطی ۱۶۶
- تصویر ۵-۴۵: گره‌ای محلی دارای ویژگی تاثیرگذاری بر حواس مختلف انسان ۱۶۸
- تصویر ۵-۴۶: استفاده از موانع نمادین در تعریف عرصه‌ها ۱۶۹
- تصویر ۵-۴۷: استفاده از لبه‌های نرم در جدایی عرصه‌ها ۱۶۹
- تصویر ۵-۴۸: ایجاد روشنایی کافی برای فراهم آوردن امکان نظارت بر فضا ۱۷۰
- تصویر ۵-۴۹: نحوه قرارگیری گره نسبت به مسیرها ۱۷۱
- تصویر ۵-۵۰: فضایی برای وقوع فعالیت‌های مختلف در محله ۱۷۳
- تصویر ۵-۵۱: استفاده از درخت به منظور ایجاد سرزندگی ۱۷۴
- تصویر ۵-۵۲: ایجاد رنگ تعلق با کمک رنگ‌آمیزی و پوشش گیاهی متفاوت ۱۷۵

فهرست جداول

- جدول ۱-۲: مقایسه سطح کارکردی واحد همسایگی در شهر ۱۵
- جدول ۲-۲: الگوهای عام محله در نیمه اول قرن بیستم ۳۵
- جدول ۳-۲: الگوهای عام محله در نیمه اول قرن بیستم ۳۸
- جدول ۴-۲: الگوهای محله در نیمه دوم قرن بیستم ۴۵
- جدول ۱-۴: مقایسه تطبیقی ساختار منظر محلات ۱۲۴
- جدول ۲-۴: مقایسه تطبیقی میزان برآوردن توقعات فضایی در محلات ۱۲۴
- جدول ۳-۴: مقایسه تطبیقی فعالیتها در محلات ۱۲۵
- جدول ۱-۵: ملاحظات طراحی شبکه فضایی محله ۱۷۹
- جدول ۲-۵: ملاحظات کاربرد عناصر منظر ۱۸۲
- جدول ۳-۵: ملاحظات طراحی منظر محله در بستر زمان ۱۸۳
- جدول ۴-۵: ملاحظات در ایجاد حس مکان ۱۸۳

⋮

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۲: ارزشهای غالب معماری منظر..... ۱۱
- نمودار ۲-۲: امکانات مورد نیاز در مقیاس‌های متفاوت شهری ۱۶
- نمودار ۳-۲: اصول طراحی منظر در الگوهای محلات ۴۸
- نمودار ۳-۱: عوامل موثر بر حس مکان ۸۱

⋮

⋮